

особи юридичні можливості реалізувати та захищати визнані права та свободи, необхідно акцентувати увагу з їх вивчення та детального аналізу.

Якщо проаналізувати наявні міжнародні документи, можна дійти невтїшного висновку у тому, що міжнародна громадськість, передусім, прагнула виробити стандарти у найуразливіших сферах правовідносин. Причому, якщо у початковий період становлення прав особистості акцент робився на проголошення невід'ємних прав і свобод особистості, які на сьогодні складають принципові правові категорії, то на подальшому етапі розвитку світової спільноти увага приділяється переважно спеціалізації правових положень щодо окремого учасника кримінального судочинства і, зрештою, процесу демократизації процесуальних правовідносин.

Отже, для нашої країни важливим завданням є не лише реалізація основних європейських стандартів і принципів, а і вироблення специфічних механізмів, необхідних для реформування прокуратури України. Необхідно визначити на конституційному рівні, що прокуратура є незалежним органом у системі судової влади, здійснити оптимізацію її функції, удосконалити гарантії забезпечення незалежності прокурорів, процедуру їх призначення, підстави та порядок звільнення Генерального прокурора, змінити вимоги до особи, яка може обіймати зазначену посаду.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рекомендація Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf
2. Невзоров О.Б. Зарубіжний досвід визначення адміністративно-правового статусу прокуратури. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 1. Том 2. Вип. 1. Ч. 2. С. 114–117.
3. Плахіна І.В. Особливості органів прокуратури в зарубіжних країнах. Часопис Академії адвокатури України. 2014. № 4 (25). Том. 7. С. 37–43.

УДК 349.3

Белуга Ю. М.
*старший викладач кафедри
цивільного права і процесу Юридичного факультету,
Національний авіаційний університет*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДІТЕЙ ДЕРЖАВОЮ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Захист дітей від війни є важливою місією всіх держав та громадянських організацій. Війна може створити небезпечні умови для дітей, такі як втрата батьків, розлучення з родиною, травми, голод та інші негативні наслідки.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну стало викликом для всіх сфер – не винятком стала і соціальна, яка опікується вразливими, мало захищеними та незахищеними категоріями населення, а особливо такими категоріями, як

діти. Тому на сьогодні соціальні проблеми так гостро, як ніколи раніше, постали перед вітчизняними законодавцями та правниками, що характеризується високою актуальністю таких досліджень.

Головним завданням держави у сфері соціального захисту є забезпечення наших громадян, а особливо дітей, своєчасною, доступною, якісною підтримкою, побудова системи надання соціальних послуг та здійснення соціальної роботи, яка буде наближена до кращих європейських практик.

Зараз права дітей в Україні очолюють список нагальних проблем, які потрібно розв'язувати негайно. На плечі українських міністерств, омбудсманів, місцевої влади та волонтерів впала відповідальність за забезпечення дітей доступом до освіти, медичних послуг, надання їм житла та їжі, адже «під час війни порушуються всі права дитини: право на життя, право бути з сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу і захист», – зазначається у звіті ООН 1996 року «Вплив збройного конфлікту на дітей» [1].

Ці порушення вимагають правового регулювання та захисту з боку як національних, так і міжнародних інституцій.

Усі дії держави стосовно захисту дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів, дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, здійснюються відповідно до норм міжнародного гуманітарного права».

Одним з основних принципів міжнародного гуманітарного права можна вважати те, що під час збройних конфліктів головною турботою воюючих залишається захист жертв війни, до яких відносять і цивільне населення. Але ніякі закони, міжнародні договори та конвенції, навіть урочисто та з пафосом прийняти чи ратифіковані державою, не можуть ані попередити злочин перед невинними людьми, ані врятувати їх життя, власність, захистити гідність, права та законні інтереси, якщо немає волі до продуктивної участі в долі усіх постраждалих від збройного конфлікту – як комбатантів, так і мирного населення [2].

Основними міжнародно-правовими актами, які є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту є: Конвенція ООН про права дитини (1989), Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році), Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977), Женевські конвенції про захист жертв війни (1949), Конвенція міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999), Римський Статут Міжнародного кримінального суду та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН.

Українське законодавство також на варті безпеки дітей. Наразі, Закон України «Про охорону дитинства» – основний закон України, що регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів.

Згідно з ним, дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного,

сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні» [3].

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2017 року № 268 було затверджено Порядок надання статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Станом на 2023 рік такий статус отримали більше ніж 64 тисячі дітей [4]. Цей статус отримують діти, які в тій чи іншій формі постраждали від бойових дій.

Держава зобов'язалася вживати всіх необхідних заходів для забезпечення захисту цих дітей, догляду за ними та возз'єднання їх із членами сім'ї (зокрема розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно вивезених за кордон).

Держава продовжує виплачувати призначені державні соціальні допомоги в період війни. Відповідне рішення стосується, допомоги малозабезпеченим сім'ям; допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомоги на дітей, хворих на тяжкі хвороби, яким не встановлено інвалідність; щомісячної грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу; тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме; щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам.

Соціальний захист є важливим елементом функціонування будь-якої сучасної держави, яка прагне до забезпечення кожному громадянину гідних умов існування, соціальної захищеності та необхідних можливостей для самореалізації особистості.

Захист дітей від війни та її наслідків є однією з основних функцій держави. Для цього держава може здійснювати такі заходи:

1. Забезпечення безпеки дітей. Держава повинна забезпечити безпеку дітей під час війни, забезпечивши їхню евакуацію з небезпечних зон, організувавши медичне обслуговування та житло для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без опіки батьків.

2. Забезпечення соціально-економічних прав дітей. Держава повинна забезпечити дітям доступ до освіти, медичної допомоги, харчування та інших необхідних прав.

Отже, суть соціального захисту полягає в наданні державою допомоги найбільш незахищеним верствам населення, шляхом заходів, які реалізуються відповідними органами державної влади та фінансуються з державного бюджету.

Проте, на сьогоднішній день ухвалених державою нормативно-правових актів, якими регламентується захист прав дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів, замало, потрібно ще розробити, прийняти відповідні підзаконні акти, а головне – належним чином реалізувати їх положення, що дійсно забезпечать захист прав та законних інтересів цих дітей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мельник В.(Не) дитячі проблеми: як дотримуються прав дітей під час війни. 2022. URL: <https://vikna.tv/dlia-tebe/batkivstvo/yak-dotrymuyutsya>

- prava-ditej-pid-chas-vijny-problemy-ta-rishennyа (дата звернення 09.04.2023)
2. Захист дітей, що живуть у зоні воєнних дій. Яким його бачить держава? 2016. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/zahyst-ditej-scho-zhyvut-u-zoni-vojennyh-dij-yakym-joho-bachyt-derzhava/> (дата звернення 10.04.2023)
 3. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 30. Ст. 142 (дата звернення 10.04.2023).
 4. Інформаційна платформа «Діти-війни» 24 лютого 2022 - 10 квітня 2023. URL.: <https://childrenofwar.gov.ua/> (дата звернення 10.04.2023).

УДК 340.15

Бойко І. Й.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри історії держави,
права та політико-правових учень
Львівського національного університету
імені Івана Франка*

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Сучасна війна росії проти України, людські втрати, руйнування, репресії і тортури, яких зазнають українці на рідній землі, спонукають багатьох громадян України активніше замислитись над формулюванням української національної ідеї як визначального чинника і основну рушійну силу щодо розвитку, захисту, утвердження української держави.

На сьогодні більшість дослідників вважають, що національна ідея є важливим об'єднуючим чинником прогресивного розвитку нації щодо досягнення певної мети або інших важливих цілей. Низка вчених вважає, що українська національна ідея – це духовна основа життєдіяльності нації, яка визначає національні світоглядні орієнтири, стратегічну мету, головний пріоритет нації на майбутнє.

Національна ідея становить основу національної ідеології, визначає засади національної свідомості та має суттєвий вплив на розвиток правової системи України. Українська національна ідея є важливим поняттям державотворення та правового розвитку. Вона зосереджується на найбільш значимих інтересах держави та суспільства, передбачає їхню реалізацію та захист. З одного боку, ідея є абстракцією, а отже і українська національна ідея також. З іншого боку, національна ідея включає найважливіші структурно формуючі чинники, зокрема національні інтереси, національну безпеку, національні цінності та національні цілі, тобто мету нації. Українська національна ідея є основою державно-правового розвитку України. Проте постає запитання. Чи може розвиток держави опиратися на абстракцію, якою є ідея? Очевидно, що не може, якщо не буде розроблено належних механізмів.